

## Література:

1. Литяцька, Д. Кадровий аудит в технології управління кадровим потенціалом агроформувань [Текст] / Д.В.Литяцька // Матеріали міжнародної міжвузівської науково-практичної конференції: «Удосконалення системи обліку, аналізу та аудиту як складової інформації суспільства».- Мукачево, 2004.- С.184-187.
2. Савчук, В. Внутрішній аудит в системі корпоративного управління підприємством [Текст] / В.Савчук // Економіка України.-2004.-№5.- С.50-55.
3. Саченко, С. Кадровий аудит в системі менеджменту підприємства [Текст] /С.І.Саченко, В.М.Серединська / Збірник матеріалів круглого столу «Система контролю: проблеми та перспективи розвитку». – Тернопіль, 2011. – С.57-61.

*Семанюк В. З., к. е. н., доцент*

*Тернопільський національний економічний університет*

## АУДИТ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ

В сучасному економічному житті роль аудиту постійно зростає: він потрібен інвесторам, акціонерам, підприємцям, менеджерам і, навіть, суспільству. Такою значимістю аудиторська діяльність повинна завдячувати певному ступеню своєї незалежності.

В Україні інститут аудиту функціонує вже 20 років, та розвивається в більшій мірі як практична діяльність, а це не значний термін для розвитку та визнання суспільством його значення. Становлення громадянського суспільства, розвиток приватного підприємництва як його економічної основи зумовили появу аудиту в Україні. Ухвалення в квітні 1993 р. Закону України «Про аудиторську діяльність» надало легітимності цій формі незалежного фінансового контролю і стало імпульсом її інтенсивного розвитку. За цей проміжок часу в Україні сформовано систему незалежного аудиту подібну країнам з ринковою економікою [1]. Вчені вказують на причини нетрадиційного становлення аудиту в Україні. Серед інших, Кадуріна Л.П. називає

такі: розвиток аудиту відбувався наказом «зверху», через недостатній зовнішній контроль; кримінальне середовище існування бізнесу потребувало нагального прийняття ряду дій та вдосконалення законодавчого розширення функцій [2;12].

Не потрібно також серед хвалебних од забувати і про те, що степінь довіри до аудиту як гаранта достовірності представленої фінансової звітності дуже похитнулася в часи останньої світової фінансової кризи. Отже, не все так гладко...

Основною причиною виникнення кризи в умовах інформаційної моделі економіки є підрив довіри до інформації, що відбулося внаслідок цілого ланцюга навмисних і випадкових помилок аудиторів та рейтингових агентств. У сучасних умовах постала проблема необхідності удосконалення ринку аудиторських послуг з метою забезпечення збалансованості розвитку суб'єктів господарювання в умовах зовнішніх коливань економіки [1].

Зважаючи на те що аудиторська діяльність в Україні знаходиться на початковому етапі свого розвитку, вона має ряд суперечностей та невизначеностей. Саме тому, розвиток теорії і філософії аудиту, його інтерпретації як науки в інформаційному суспільстві – ось що повинно стояти на порядку денному науковців. Вітчизняні вчені демонструють розуміння проблеми розвитку теорії контролю в цілому та теоретичної основи аудиту зокрема і здійснюють певні кроки щодо її вирішення. Серед них Редько О.Ю., Петрик О., Пушкар М.С., Бутинець Т. та ін. Попри те робіт, які б представляли концептуальний підхід до вивчення контролю як науки з елементами теорії надто мало, а це приводить до неповноцінності знань про нього. В Україні не захищено жодної дисертації на тему розвитку теоретичних основ аудиторського контролю, хоча в окремих публікаціях дослідники аргументують необхідність і доцільність розвитку наукового напрямку в аудиті, що дозволить розкрити його як науку.

Теорія повинна стати основою розвитку аудиту та базою вирішення його основних проблем (які теж потребують ідентифікації та групування) на основі системного підходу.

Важливим і малодослідженим аспектом аудиту є оцінка і аналіз ефективності його впровадження і виконання окремих заходів (співвідношення витрат і ефекту). Саме тому підприємці не готові вкладати кошти в проведення аудиту і витрати на

аудиторські послуги підприємств в Україні катастрофічно низькі (через це потерпає і якість цих послуг). В замовників аудиту нема розуміння та достатнього обґрунтування їх віддачі – що хвилює і менеджерів і власників.

Аудит гостро потребує досліджень що стосуються його ролі в обробці економічної інформації та місця в системі функціонування підприємств чи інших економічних одиниць. Очевидно, що аудит є інформаційною ланкою, а сферою його впливу є система економічної інформації та все ж ця гіпотеза потребує обґрунтування та доведення, як і вивчення інтересів користувачів.

Мало дослідженими залишаються питання вивчення аудиту як суспільного явища чи інституту в інформаційному суспільстві, зі всіма наслідками які з цього випливають: конкуренція, ціноутворення тощо. Доцільно також використовувати досягнення теорії ймовірностей в дослідженнях щодо аудиту, його зв'язок з іншими економічними та гуманітарними науками, враховувати «цінність інформації» та методи її вимірювання. Теоретичного обґрунтування вимагають також такі основні поняття аудиту, які відрізняють його від інших форм контролю як суттєвість, аудиторський ризик, достовірність, якість.

Формування і удосконалення теорії аудиту це умова його розвитку, база створення стратегічних планів та програм. Без сучасного теоретичного базису і з надмірним регулюванням та різноплановістю інтересів залучених сторін – прогрес в аудиті неможливий. Російський вчений Гутцайт Є.М. говорить про «...певний психологічний комфорт» аудиторів, який з'являється у зв'язку з формуванням цілісної теоретичної картини аудиту, зростанням теоретичних знань, підвищенням кваліфікації та престижу вищої аудиторської освіти.

Теоретична проблема існує і у визначенні аудиту та супутніх послуг. У сучасних підручниках та посібниках аудит у вузькому розумінні – це аудит фінансової звітності, а у широкому розумінні – це аудит і супутні його послуги. Таким чином аудиторська діяльність поняття ширше аніж аудит у його класичному розумінні. З іншого боку, словом аудит позначають всі його прояви і тому це більш загальна (широка) конструкція.

В цілому аудит включає в себе три напрями розвитку:

1. аудит як наука;
2. аудит як підприємницька діяльність;
3. аудит як вид діяльності (аудиторська перевірка).

Розглядаючи аудит як підприємницьку діяльність ми можемо визначити основною її метою – отримання прибутку. Тоді соціальна функція аудиту – захист інтересів власників та інвесторів – нівелюється і аудит, як інструмент соціального контролю, втрачає своє значення.

Якщо говорити про внутрішній аудит, то інтереси тут теж зміщуються і така діяльність вже має чітко виражену «контролінгову основу», а також виникають теоретичні неузгодженості між внутрішнім аудитом як елементом системи внутрішнього контролю (хоч і незалежного) і функцією аудиту яка полягає в оцінці системи внутрішнього контролю замовника.

Дискусії навколо предмету також не безпричинні, враховуючи множинність видів аудиту і розуміння того, що кожен з них характеризується певними особливостями предмету свого вивчення. Але ж спільним у предметі дослідження всіх видів аудиту є інформація про факти господарського життя з врахуванням певного рівня суттєвості і ризику. Виходячи з цього потрібно проводити класифікацію всіх видів аудиту за системним принципом з огляду на особливості кожного з них.

Потрібно розуміти, що аудиторська перевірка це не лише перевірка з метою висловлення думки про достовірність фінансової звітності. Це дослідження і оцінка фінансової та не фінансової інформації яка не лише вимірює ступінь її достовірності, а й забезпечує його, а тим самим підвищує цінність і якість самої інформації.

Врешті, побудова теорії контролю в цілому та теорії аудиту зокрема, дозволить зрозуміти суть всіх видів контролю і уникнути непорозуміння у визначенні їх цілей, завдань, призначення тощо.

Таким чином, незважаючи на малий термін існування аудиту в Україні, можна визначити низку проблем теоретичного характеру, що є невирішеними та потребують фундаментальних досліджень. Ринкові умови спонукають до пошуку нових підходів в аудиторській діяльності, а її теоретичне обґрунтування сприятиме її удосконаленню та ефективному розвитку.

### **Література:**

1. Ільїн В. Ю. Інноваційні аспекти розвитку аудиту в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до журналу: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc\\_gum/inek/2010\\_2/83.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2010_2/83.pdf)
2. Кадуріна Л.О. Основи аудиту. Навчальний посібник для студентів видав. Київ «Слово».-2003 р.-С.12-16

*Серединська В. М., к. е. н., доцент,*

*Саченко С. І., к. е. н., доцент*

*Тернопільський національний економічний університет*

## **ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИ НАДАННІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ**

Економічний аналіз, використовують в аудиті у двох аспектах: як метод здійснення одного з видів аудиторських процедур - аналітичних процедур і як один з видів додаткових аудиторських послуг.

Розглянемо перший напрям використання методів економічного аналізу в аудиті. Для цього визначимо поняття «аудиторська процедура» взагалі, і «аналітична процедура», зокрема.

Для того, щоб здійснити перевірку, одержати необхідну кількість аудиторських доказів, аудитор повинен виконати певні дії, які в аудиторській практиці називаються процедурами аудиту. Тому аудиторські процедури – це відповідний порядок і послідовність дій аудитора на кожній ділянці аудиту з метою одержання необхідної кількості аудиторських доказів. Вони здійснюються з використанням певних методів, які в сукупності складають методику аудиту. Оскільки в основі аудиторських процедур лежать методи економічного аналізу, то їх прийнято називати аналітичними.

Аналітичні процедури ґрунтуються на тому, що між показниками діяльності підприємства існують логічні причинно-наслідкові зв'язки. Зміна одного показника неминує веде до зміни іншого. Тому їх використання пов'язане з вивченням